

Analiza pristupačnosti izgrađenog okruženja, prevoza, informacija i komunikacija osobama sa invaliditetom na području Glavnog Grada Podgorica i Prijestonice Cetinje

Nevladina organizacija „**Ekvivalent**“ u partnerstvu sa „**Udruženjem lica sa tjelesnim invaliditetom Crne Gore (ULTI CG)**“ realizuje projekat „**Nulta stopa tolerancije**“, koji ima za cilj da doprinese promociji i zaštiti ljudskih prava osoba sa invaliditetom. Konkretni ciljevi ovog projekta odnose se na podizanje nivoa informisanosti, kako organa javnih vlasti i organizacija civilnog društva, tako i šire javnosti o barijerama koje osobama sa invaliditetom otežavaju i/ili onemogućavaju pristup izgrađenom okruženju, prevozu, informacijama i komunikacijama, na području Glavnog grada Podgorica i Prijestonice Cetinje.

Javni poziv zainteresovanim NVO koje djeluju u oblasti promocije i zaštite ljudskih prava osoba sa invaliditetom i osobama sa invaliditetom sa područja Podgorice i Cetinja za dostavljanje podataka o pristupačnosti izgrađenog okruženja, prevoza, informacija i komunikacija objavljen je 7. avgusta 2024. na internet portalima i društvenim mrežama **NVO Ekvivalent** i **Udruženja lica sa tjelesnim invaliditetom Crne Gore (ULTICG)**, koji je bio otvoren do 9. septembra 2024.

U svrhu sprovođenja Analize uzeta je u obzir primjena standarda pristupačnosti za lica sa invaliditetom izgrađenog okruženja (objekti u javnoj upotrebi – stambeno-poslovni objekti, objekti za pružanje finansijskih usluga, sportsko - rekreativni objekti, objekti kulturne namjene, objekti poštanske i/ili telekomunikacione namjene), prostora i površina javne namjene, informacija namjenjenih javnosti i sredstava javnog prevoza.

U tom pogledu, kada govorimo o pristupačnosti javnih objekata uzeto je u obzir sljedeće: prilaz objektu, da li objekat ima stepenice ili pristupačnu rampu sa rukohvatima i sl. Zatim, kakav je ulazni prostor u objekat, da li posjeduje lift, pristupačan toalet za osobe sa invaliditetom, taktilne trake i obilježja za osobe oštećenog vida i informacije na Brajevom pismu za osobe oštećenog vida i dr. Pored toga, Analizom su obuhvaćeni i već postojeći elementi pristupačnosti u dijelu njihove funkcionalnosti i poštovanja standarda pristupačnosti. Poštovanje standarda pristupačnosti zasnovano je na odredbama iz **Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica sa invaliditetom i lica smanjene pokretljivosti** („Službeni list Crne Gore 044/15).

Pod pojmom pristupačnosti smatra se prilagođenost javnih objekata i površina osobama sa smanjenom pokretljivošću, dok pristupačnost servisa podrazumijeva dostupnost i pristupačnost informacija i usluga osobama sa invaliditetom.

Član 9 Konvencija UN o pravima lica sa invaliditetom propisuje obaveze i pravo na pristupačnost fizičkog okruženja, usluga, informacija i komunikacija, kao i saobraćaja. **Ratifikacijom Konvencije**, Crna Gora se obavezala da obezbijedi pristupačnost za sve osobe sa invaliditetom, bez obzira na vrstu invaliditeta i bez pravljenja bilo kakvih razlika po osnovu invaliditeta.

PRIJESTONICA CETINJE

Ovom Analizom obuhvaćena su **42 objekata** u javnoj upotrebi – stambeno-poslovni objekti, objekti za pružanje finansijskih usluga, sportsko-rekreativni objekti, objekti kulturne namjene, objekti poštanske i/ili telekomunikacione namjene, prostora i površina javne namjene, informacija namjenjenih javnosti i sredstava javnog prevoza sa područja Prijestonice Cetinje.

Kada je riječ o ovoj Opštini u sklopu jednog objekta nalaze se **Osnovni sud, Krivični sud, Gradski biro, Poreska uprava i Uprava za nekretnine**. Ovaj objekat je nepristupačan osobama sa invaliditetom, prilaz objektu nije adekvatan za osobe sa invaliditetom, u unutrašnjosti objekta postoje stepenice, a zgrada ne posjeduje lift, nema obilježja odnosno signalizaciju namijenjenu za osobe oštećenog vida i sluha.

U sklopu ovog objekta nalazi se i kancelarija **Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP-a)** za izdavanje ličnih dokumenata, pa samo na osnovu dostavljenih fotografija i informacija od strane osoba sa invaliditetom, bili upoznati da osobe sa invaliditetom koje su korisnici kolica ili drugih pomagala za kretanje „unose i/ili iznose“ kako bi ostvarili svoja prava. Pored toga, u ovom objektu nalaze se i **Sekretarijat za lokalnu samoupravu i društvene djelatnosti, Sekretarijat za finansije i ekonomski razvoj, Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine, Sekretarijat za stambeno komunalne poslove i saobraćaj, Sekretarijat za kulturu, Sekretarijat za obrazovanje, sport i mlade, Sekretarijat za investicije i održivi razvoj, Sekretarijat za ruralni razvoj i Opštinska jedinica Državnog arhiva Crne Gore**. U ovom objektu se nalazi sala za zasijedanje lokalnog i državnog parlamenta.

U nastavku možete pogledati fotografije:

Zgrada Prijestonice Cetinje

Poreska uprava
Uprava za nekretnine

Građanski biro

Osnovni sud Cetinje

Na osnovu dostavljenih fotografija konstatovano je da **Osnovna škola „Njegoš“** nije pristupačna osobama sa invaliditetom, s obzirom na to da na samom ulazu postoje stepenice, pa samim tim unutrašnjost ovog objekta, nije dalje ni razmatrana.

Osnovna škola „Njegoš“

Kraljevsko pozorište „Zetski dom“ na samom ulazu ima par stepenica, kao i rampu za korisnike/ce kolica i osobe sa smanjenom pokretljivošću. Međutim, ova kosa ravan nije urađena u skladu sa propisima iz **Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica sa invaliditetom i lica smanjene pokretljivosti**. Dodatno, rampa nema rukohvate koji su obavezni u skladu sa pomenutim Pravilnikom.

Kraljevsko pozorište „Zetski dom“

Državni arhiv je takođe jedna od institucija na Cetinju koja nije pristupačna osobama sa invaliditetom, budući da ima stepenik na ulazu, i unutar same institucije se nalaze stepenice, pa je samim tim kretanje ovim osobama onemogućeno.

Državni arhiv Crne Gore

Na sljedećim fotografijama nalaze se organizacione jedinice **Narodnog muzeja Crne Gore**.

Muzej Kralja Nikole nije pristupačan osobama sa invaliditetom konkretno na ulazu ima prag čija visina nije u skladu sa prethodno pomenutim Pravilnikom. U ulaznom prostoru se takođe nalazi par stepenica.

Muzej Kralja Nikole

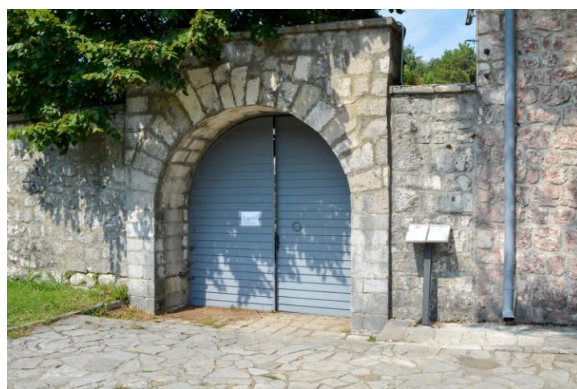
Etnografski muzej ima izrazito uska ulazna vrata koja onemogućavaju pristup osobama sa invaliditetom. Pored toga, na samom ulazu postoji prag čija je visina veća u odnosu na postavljene standarde iz Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica sa invaliditetom i lica smanjene pokretljivost.

Etnografski muzej

Narodni muzej Crne Gore (Vladin dom) takođe nije pristupačan za osobe sa invaliditetom. Na samom prilazu ima stepenice, kao i unutra. U istom objektu nalazi se i **Crnogorska galerija umjetnosti**.

Njegošev muzej Biljarda prizemlje je pristupačno za kretanje osoba sa invaliditetom, dok sprat nije. Reljefna karta Crne Gore nije pristupačna za osobe oštećenog vida. Takođe prilaz Reljefnoj karti Crne Gore nije prilagođen osobama sa invaliditetom jer ima dvije stepenice.

Biljarda

Pošta Crne Gore na Cetinju takođe nije pristupačna osobama sa invaliditetom, jer na samom ulazu kao što se može vidjeti na fotografiji nalaze se stepenice.

Pošta Crne Gore

Područna jedinica **Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore**, kada je riječ o nepristupačnim elementima ima stepenice na samom ulazu. Osobe koje se ožežano kreću ne mogu prići šalteru, jer prilaz istom nije adekvatan, zbog postojanja stepenica. Nemaju obilježja/signalizaciju za kretanje osoba oštećenog vida i sluha.

PJ Fonda za zdravstveno osiguranje

Centar za socijalni rad za Prijestonicu Cetinje

Centar za socijalni rad za Prijestonicu Cetinje pristupačan je osobama sa invaliditetom, što je konstaovano na osnovu fotografija. Takođe posjeduje rampu koja se montira po potrebi.

Dostavljene su nam fotografije poslovnice **Hipotekarne banke i Crnogorske komercijalne banke (CKB)** na osnovu kojih je konstatovano da one nijesu pristupačne osobama sa invaliditetom.

Hipotekarna banka

CKB banka

JU Dom učenika i studenata Cetinje, ima rampu za korisnike kolica, ali ona nije urađena po standardima u skladu sa **Pravilnikom o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti lica sa invaliditetom**. Nema obilježja za kretanje osoba oštećenog vida.

JU Dom učenika i studenata Cetinje

Fakultet za crnogorski jezik i književnost (FCJK) nije pristupačan za osobe sa invaliditetom, jer na samom ulazu ima par stepenica.

FCJK

Nacionalna biblioteka „Đurđe Crnojević“ takođe je nepristupačna, rampa za korisnike kolica je improvizovana, drvena, montira se. U unutrašnjosti se nalazi par stepenica, objekat je na spratu, ali nema lift.

Takođe smo zaključili na osnovu dostavljenih fotografija da bankomat **Erste banke, kao i poslovnica** nijesu pristupačni za osobe sa invaliditetom. Da bi pristupili istome, osobe koje koriste pomagala za kretanje ili se otežano kreću nailaze na par stepenica. Bankomat nije prilagođen osobama oštećenog vida i sluha.

Erste poslovnica i bankomat

Poslovnica „M-tel-a“ takođe nije pristupačna osobama sa invaliditetom, kao ni **Udruženje penzionera**.

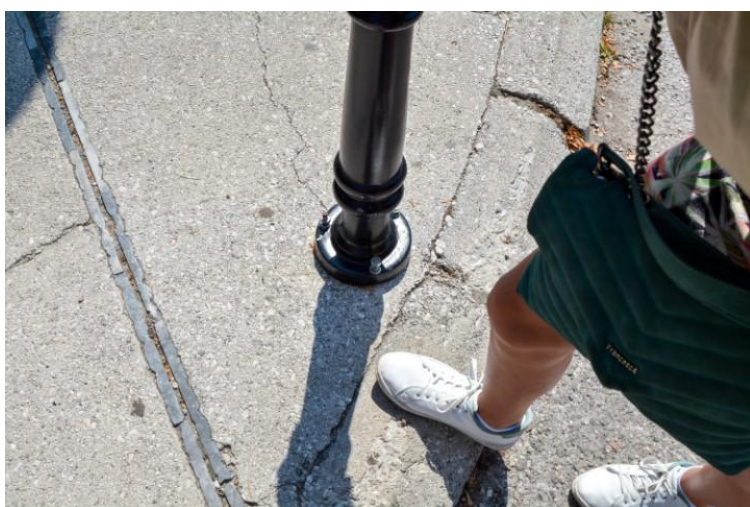

„M-TEL“ poslovnica

Udruženje penzionera

Kada je riječ o pristupačnosti javnih površina, nedostaje saobraćajna signalizacija namijenjena osobama oštećenog vida, spuštenih ivičnjaka skoro, pa i nema, što dodatno otežava kretanje osoba oštećenog vida i/ili osoba koji koriste kolica za kretanje.

Ivičnjaci

Prikaz neadekvatno obilježene raskrsnice i
nepropisno parkiranih vozila na trotoarima

GLAVNI GRAD PODGORICA

Ako uzmemo u obzir da je Podgorica Glavni Grad Crne Gore i da oko jedne trećine stanovništva Crne Gore živi u ovom gradu, na osnovu fotografija koje su dostavljene u toku trajanja Javnog poziva, nažalost ne možemo zaključiti da je pristupačnost kao osnovno ljudsko pravo, u ovom gradu na zadovoljavajućem nivou.

Ovom Analizom obuhvaćena su **44 objekata** sa područja Glavnog Grada.

Na osnovu dostavljenih fotografija za vrijeme trajanja Javnog poziva konstatovano je da veliki broj objekata u javnoj upotrebi nije pristupačno osobama sa invaliditetom što je zabrinjavajuće, zbog toga što još od 2008. zakonski propisano da objekti koji su u javnoj upotrebi moraju biti pristupačni osobama sa invaliditetom. Da je situacija drugačija pokazuju nam sljedeće fotografije:

Zavod za zapošljavanje Crne Gore (ZZZCG) kako zgrada direkcije gdje se nalazi Arhiva, tako i **Biro rada Podgorica** nijesu pristupačni, jer na samom ulazu imaju stepenice, ne posjeduju lift iako je riječ o višespratnom objektima. U Birou rada Podgorica instaliran je stepenišni lift, koji godinama nije u funkciji.

Biro rada Podgorica

Ono što je karakteristično za Glavni Grad je to da na mnogim mjestima postoje rampe koje nijesu urađene u skladu sa predviđenim standardima iz **Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica sa invaliditetom i lica smanjene pokretljivosti**, što ne možemo

smatrati prihvatljivim, niti da one kao takve mogu ispuniti svoju pravu svrhu, odnosno omogućiti samostalno kretanje osobama sa invaliditetom. Kao primjer možemo navesti rampe kod zgrade „Vektre“.

Rampe kod zgrade „Vektre“

Ono što je takođe zaključeno analizom dostavljenih fotografija da u većini objekata javne upotrebe, kao obavezan element pristupačnosti nedostaje signalizacija za osobe oštećenog vida.

Rampe kod zgrade „Vektre“

TV „7“

TV „7“ kako se može vidjeti na fotografiji nije pristupačna za osobe koje se otežano kreću ili koriste pomagalo za kretanje. Prilaz objektu je gotovo onemogućen jer rampa nije urađena u skladu sa standardima, a unutar objekta nalaze se stepenice, ne postoji lift, iako se radi o višespratnom objektu.

Zgrada „Vektre“

Zgrada „Limenke“

Na nekim mjestima u gradu gdje jesu postavljene taktilne trake za samostalno kretanje osoba oštećenog vida, one su oštećene, što svakako pzredstavlja dodatno otežavajuću okolnost i dovodi u opasnost njihovu bezbjednost.

Prilaz osobama sa invaliditetom koje koriste kolica za kretanje i/ili se otežano kreću kada je u pitanju **Zavod za udžbenike i nastavna sredstva** takođe nije omogućen, pošto na samom ulazu ima jedna stepenica. Objekat ne posjeduje obilježja namijenjena za kretanje osoba oštećenog vida.

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva

Ista situacija je i kada je riječ o **Centru za stručno obrazovanje**.

Centar za stručno obrazovanje

Kada je riječ o institucijama pravosuđa iz dostavljenih fotografija konstatujemo da ni **Sud za prekršaje u Podgorici** nije pristupačan osobama sa invaliditetom.

Sud za prekršaje

Ministarstvo pravde nije pristupačno za osobe sa invaliditetom jer ima stepenice, kako na samom ulazu, tako i u unutrašnjosti objekta, što otežava njihovo kretanje.

Kada je riječ o zdravstvenim ustanovama **Dom zdravlja u Podgorici** **Ambulanta studentski centar** nije pristupačan. Prilaz ovoj ustanovi nije adekvatan, jer na samom ulazu postoji par stepenica. Na osnovu dostavljene fotografije konstatujemo da i širina ulaznih vrata nije adekvatna u skladu sa **Pravilnikom o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica sa invaliditetom i lica smanjene pokretljivosti**.

Dom zdravlja u Podgorici, Ambulanta studentski centar

Skupština Crne Gore, predstavnički dom, institucija nadležna za usvajanje, izmjene i dopune zakonskih propisa nije pristupačna kako osobama koje se otežano kreću, tako ni osobama sa senzornim invaliditetom. Nepoštovanje prava OSI, u dijelu ostvarivanja prava na pristup nepristupačnosti Skupština Crne Gore na simboličan način pokazuje u kojoj mjeri se poštuju prava ove kategorije stanovništva.

Državna izborna komisija DIK na samom ulazu ima jednu stepenicu, širina ulaznih vrata nije u skladu sa Pravilnikom. Što se tiče unutrašnjosti, postoji par stepenica, dok objekat nema lift kako bi osobe sa invaliditetom nesmetano mogle da se kreću.

Državna izborna komisija DIK

Primjer nepristupačnosti možemo konstatovati i kada je u pitanju **Javna ustanova za muziku i balet „Vasa Pavić“**. Kako bi osoba došla do ulaza na samom početku nailazi na trotoar bez spuštenog ivičnjaka, zatim i manje stepenica, tako da osobe sa invaliditetom koje se otežano kreću ili koriste pomagala za kretanje ne mogu samostalno da pristupe objektu.

„Vasa Pavić“

Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj Glavnog Grada nije pristupačan osobama sa invaliditetom, jer na samom ulazu ima par stepenica.

Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj Glavnog Grada

Ista situacija je i kada je riječ o **Poreskoj upravi**.

Poreska uprava

Šalterske službe Glavnog Grada na ulazu se nalaze stepenice, ali je instaliran stepenišni lift za koji nijesmo dobili informaciju da li je u funkciji. Takođe, za ulaz u ovaj objekat postoje i taktilne staze koje nijesu na adekvatan način postavljene, obzirom da ne navode osobe oštećenog vida pravo na ulazna vrata, već ih upućuju da ulazu prilaze sa strane, pri čemu ih dovode u opasnost da se povrijede zbog toga što se stepenice „skraćuju“ sa njihove desne strane i može se desiti da pri vrhu stepenica zakoraće i promaše stepenicu i da padnu.

Područna jedinica Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje (PIO) Podgorica nije pristupačna osobama sa invaliditetom, jer na ulazu ima više stepenica.

PJ PIO

Uprava za statistiku – MONSTAT ne možemo ocijeniti kao pristupačnu unistutuciju osobama sa invaliditetom.

Pošta 2 (Crne Gore) koja se nalazi na **Željezničkoj** stanici nije pristupačna jer na ulazu ima više stepenica, pa je osobama sa invaliditetom onemogućeno da pristupe objektu.

Pošta 2

Željeznička stanica Crne Gore na osnovu dostavljenih fotografija konstovano je da se u objektu nalaze postavljene staze vodilje i rampa za korisnike kolica, međutim šalterske službe nijesu pristupačne osobama sa senzornim invaliditetom u dijelu pristupa informacijama, kao ni korisnicima kolica i osobama niskog rasta.

Takođe, kada je u pitanju pristupačnost vozova, postoji određeni broj pristupačnih vagona, za osobe sa invaliditetom, ali koji imaju značajne nedostatke u dijelu pristupačnosti osoba sa oštećenjem vida i sluha.

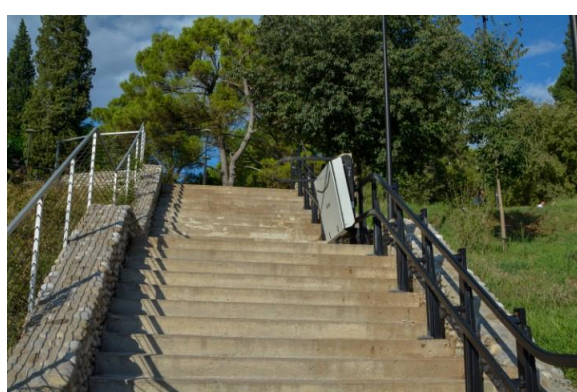
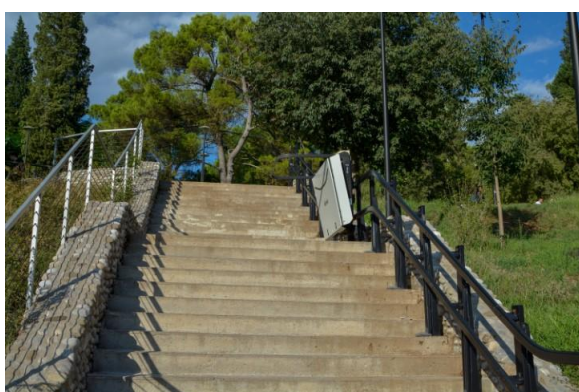
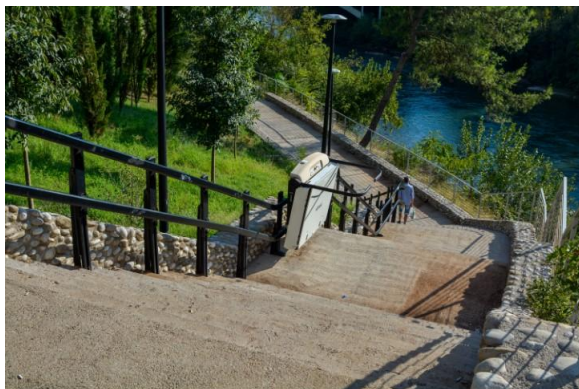
Željeznička stanica

Privredna komora Crne Gore nije pristupačna, jer kao i kod brojnih objekata koje smo prethodno opisali ima neadekvatan prilaz/ulaz osobama sa invaliditetom.

Privredna komora Crne Gore

Šetalište uz Moraču na kojem je postavljena stepenišna platforma za korisnike/ce kolica i osobe koje se otežano kreću od samog početka nije u funkciji. Kada su u pitanju ostale kategorije osoba sa invaliditetom ovaj lokalitet ne ispunjava elemente pristupačnosti.

Šetalište uz Moraču

Kada govorimo o ustanovama obrazovanja, kulture, sportsko-rekreativne namjene, turističko-ugostiteljski objekti i trgovinski objekti, većina je nepristupačna kako osobama koje su korisnici/ce kolica ili se otežano kreću, tako i osobama sa senzornim invaliditetom.

Gradski stadion (tribine)

Takođe, saobraćajna infrastruktura, pješačke zone, saobraćajne raskrsnice, sredstva javnog prevoza nijesu pristupačni osobama sa invaliditetom ili ukoliko postoje određeni elementi pristupačnosti nijesu na adekvatan način postavljeni. Shodno tome, **predmet ove Analize bile su 22 raskrsnice, kako one sa kružnim tokom, tako i one sa i bez semafora, zatim osam pješačkih zona. Objekti za pružanje finansijskih usluga 14, zdravstvenih objekata sedam.**

ZAKLJUČAK

Na osnovu navedenog zaključujemo da se pristupačnost vrlo usko posmatra i to najprije samo dijelom kroz postojanje nekih elemenata koji su propisani kao standardi pristupačnosti (rampa), ali pristupačnost nije samo to, ona podrazumijeva i pristupačnost informacija, komunikacija, sredstva javnog prevoza. Da zaključimo, ona treba da doprinese shodno **Konvenciji UN o pravima osoba sa invaliditetom** puno i efektivno učešće osoba sa invaliditetom u sve sfere društvenog života, bez obzira o kojoj vrsti inavaliditeta je riječ.